

19/1/1984

Βασίλης Τσιτσάνης /

Είναι μια μέρα σαν κι αυτή που 'χασα τη χαρά μου

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ τραγικό έτος. Ο Βασίλης Τσιτσάνης, ένας από τους μεγαλύτερους μουσικούς της Ελλάδας, έφυγε από τη ζωή. Η είδηση έφτασε στην Ελλάδα την Τετάρτη 18 Ιανουαρίου. Ο Τσιτσάνης, που γεννήθηκε στις 12 Ιουνίου του 1908, στο χωριό Κασταλία της Αιτωλίας, είχε ζήσει μια ζωή γεμάτη με μουσική και αγάπη. Η μουσική ήταν η μεγάλη του αγάπη, η οποία τον οδήγησε στην κορυφή της ελληνικής μουσικής. Ο Τσιτσάνης, που ήταν ένας από τους πιο αγαπημένους μουσικούς της Ελλάδας, έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 75 ετών. Η είδηση της θανάτου του Τσιτσάνη έφερε στο έθνος ένα μεγάλο πένθος. Ο Τσιτσάνης, που ήταν ένας από τους πιο αγαπημένους μουσικούς της Ελλάδας, έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 75 ετών. Η είδηση της θανάτου του Τσιτσάνη έφερε στο έθνος ένα μεγάλο πένθος.

Σημάδεψε την πολιτιστική μας ιστορία

Η μουσική του Τσιτσάνη είναι μια από τις πιο σημαντικές της ελληνικής μουσικής. Ο Τσιτσάνης, που ήταν ένας από τους πιο αγαπημένους μουσικούς της Ελλάδας, έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 75 ετών. Η είδηση της θανάτου του Τσιτσάνη έφερε στο έθνος ένα μεγάλο πένθος.

Εσβησε στα γενέθλιά του

Εσβησε στα γενέθλιά του, ο Βασίλης Τσιτσάνης, που γεννήθηκε στις 12 Ιουνίου του 1908, στο χωριό Κασταλία της Αιτωλίας. Ο Τσιτσάνης, που ήταν ένας από τους πιο αγαπημένους μουσικούς της Ελλάδας, έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 75 ετών. Η είδηση της θανάτου του Τσιτσάνη έφερε στο έθνος ένα μεγάλο πένθος.

Ο Τσιτσάνης, που ήταν ένας από τους πιο αγαπημένους μουσικούς της Ελλάδας, έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 75 ετών. Η είδηση της θανάτου του Τσιτσάνη έφερε στο έθνος ένα μεγάλο πένθος.

Ο Τσιτσάνης, που ήταν ένας από τους πιο αγαπημένους μουσικούς της Ελλάδας, έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 75 ετών. Η είδηση της θανάτου του Τσιτσάνη έφερε στο έθνος ένα μεγάλο πένθος.

19/1/1984

Μάτωσες την καρδιά μας

Συνέντευξη από σελ. 31

Μίχης Θεοδωράκης: Ο Βασίλης Τσιτσάνης ήταν ο μεγάλος δημιουργός των λαϊκών τραγουδιών στη χώρα μας. Τα τραγούδια του ταυτίστηκαν με την ψυχή, τις μνήμες και τις λαχτάρες του λαού μας.

Ήταν μια από τις κύριες πηγές της σύγχρονης καλλιτεχνικής του μετέωρου. Χωρίς τον Τσιτσάνη η σημερινή Ελλάδα θα ήταν διαφορετική. Θα ήταν εφιαλτικότερη. Τώρα που τον χάσαμε για πάντα, η αλήθεια αυτή θα γίνεται κάθε μέρα και περισσότερο αληθινή.

Σε εποχή συγχύσεων, παρακρούσεων, παραμορφώσεων και νεφελωμάτων, το τραγούδι του Τσιτσάνη μας δίνει το μέτρο, το φως, την ευγένεια και το ήθος της μεγάλης ψυχής του λαού μας.

Το τραγούδι του Τσιτσάνη είναι η Ελλάδα και όσο θα υπάρχουν Έλληνες, ο Τσιτσάνης θα ζει μαζί τους.

Κεντρικό Συμβούλιο της ΚΝΕ: Αισθανόμαστε βαθιά λύπη για το χαμό του μεγάλου λαϊκού μας συν-

τη σε πάλο. Οι τραγούδι του είπα, έγινε επιτυχία.

Τι να πρωτοβούμε; Τη «Συννεφιασμένη Κυριακή», τα «Καβουράκια», το «Μην απελπίζεσαι», το «Παιδί που είχε φίλο».

Ήταν αργός συνάδελφος, καλός. Τους καλλιτέχνες τους έβλεπε πάντα με σέβο μετρί και πάντα υποστήριζε τους αδύνατους. Και τότε που δουλεύαμε για πενταροδεκάρες και σήμερα. Άφησε κενό μεγάλο πίσω του. Δεν πρόκειται να ξεπεταχθεί κάποιος σαν τον Τσιτσάνη.

Και να πεις για τα τραγούδια του. Όλα τα τρεκλίζουν. Όλοι οι στίχοι θυλάμια από τη ζωή. Τα ρα πια ζωή σε λόγου μας.

Μάνος Κουτσάκης: Δεν μπορεί να δώσει δόξα, δεν μ' αρέσει να συντηρούμε με πολλούς. Γιάργος Σαμάνης: Ο Τσιτσάνης υπήρξε ο μεγάλος, ο ήρωας, ο αγωνιστής. Πέθανε στο καθέκον, πάνω στο πάλο με το μπουζούκι του. Αυτός είναι καλλιτέχνης!

Μιχάλης Γενιουάρης: Ο Τσιτσάνης ήταν ένας μεγάλος λαϊκός βαρδός. Κανείς δεν πρόκειται να γυρίσει τη θέση που άφησε στο λαϊκό τραγούδι.

Δουλεύαμε μαζί το 1939 στον Αντώνη του Βλάχου στο δάσος του Βοτανικού. Οτι είχε έρθει από τα Τρίκαλα. Και πάλι στο 1949 στο Καλαματιανό της Τζιζιριάς.

Ο Βασίλης ήταν καλό παιδί, αραιός καλλιτέχνης, είχε τραγούδια που θα μείνουν στην ιστορία. Δεν πρόκειται να τον αντικαταστήσει κανένας.

Γιάννης Μαρτσέπουλης: Μεγάλο πένθος για την Ελλάδα ο θάνατος του αγαπημένου Βασίλη Τσιτσάνη. Μεγάλος πόνος για το λαό

μας. Τα αριστουργηματικά τραγούδια του θα μείνουν αθάνατα και αετιράστα. Στενείει ο τόπος.

Βίαν Μοσχολαίου: Έχασε η Ελλάδα ένα μεγάλο καλλιτέχνη. Η αίσθηση του θανάτου του με άφησε άφωνη, γιατί τον Τσιτσάνη τον αγαπούσα και σαν άνθρωπο. «Δεν είναι όνειρο η ζωή, δεν είναι πανηγύρι» μεγάλε φίλε και αγάπησε δύσκολα.

Γιάννης Πάριος: Είναι 25 μέρες από τότε που τον είδα για τελευταία φορά. Ο Τσιτσάνης ήταν στη ζωή του ακριβώς το αντίθετο απ' ό,τι ήταν για την ιστορία του ελληνικού λαϊκού τραγουδιού.

Γίνονταν στην τέχνη, απλός στη ζωή. Αυτοί οι άνθρωποι δεν πεθαίνουν ποτέ.

Τους κρατάει **Ανδρέας** και α-κατάλακτος μέσα μαζί η ίδια η αθάνατη δημιουργία τους.

ΣΥΝΝΕΦΙΑΣΜΕΝΗ
ΤΕΤΑΡΤΗ...

Χάρης Αλβαρίσι: «Ο Βασίλης Τσιτσάνης είναι ο πιο μεγάλος λαϊκός συνθέτης που έβγαλε η Ελλάδα. Ας μιλήσουμε λοιπόν ακούη μια φορά για την πολιτιστική μας οφειλή. Δεν είναι μια εύκολη ε-πώλεια, αλλά μια συγκεντρωτική απουσία. Πάντα θα τον ευγνωμονώ σαν καλλιτέχνη και σαν άνθρωπο για τα μουσικά δαμνένια που μας έδωσε και που δε θα σβήσουν ποτέ.

Γιάννης Μαρτσέπουλης: Πέθανε ο Τσιτσάνης και μαζί του πέθανε το λαϊκό τραγούδι. Ήταν ένας καλός άνθρωπος και ένας μεγάλος μουσουργός. Άνθρωποι σαν κι αυτόν δεν θα ξαναβγούν ούτε και θα γραστούν τραγούδια σαν κι αυτά που έγραψε.

Τα πολιτικά του τραγούδια

«ΜΗΝ ΑΠΕΛΠΙΖΕΣΑΙ και δε θ' αργήσει κοντά σου πάλι να ξαναρθώ...»

Αυτοί οι στίχοι από το «Κάνε λιγάκι υπομονή, κα-θώς και το «Κάποια μέρα ανασηκώθηκες ήταν από τα τραγούδια του Βασίλη Τσιτσάνη που κράτησαν ψηλά το ήθος και την αντίσταση των αγωνιστών, που στην περίοδο του εμφύλιου πολέμου στήριξαν δίκαια στο πολιτικό της Μεταρρύθμισης.

Τραγούδια που ο δημιουργός έγραψε για τους αγρότες, με κύριο ανάγνωστο αυτό το «Για σου παρή-σαν κι αθάνατη εργατιά, που γράφτηκε πριν τον πό-λεμο. Δεν είναι τυχαίο που ο Τσιτσάνης αγαπήθηκε τό-σο από το λαό μας.

ότη Βασίλη Τσιτσάνη. Τα τραγού-δια του, κομμάτι της μεγάλης λαϊ-κής μας παράδοσης, δέθηκαν με τον αγρόμενο λαό και αγαπήθη-καν από τους νέους. Για όλους μας ο θάνατός του είναι μεγάλη απώ-λεια.

Σταθής Μιχάλης: Τώρα για ζωή σε λόγου μας. Ο Βασίλης μας είχε καληνύχτα το τελευταίο βράδυ στο Χάρμα και έφυγε.

Ήταν μια χαρά, βρόχος. Το έλ-λο πρσι τηλεφώνησε για να ειδο-ποιηθεί, πως δεν ένιωθε καλά και πως δεν θα εργάζονταν το βράδυ. Κανείς δεν το περίμενε. Αλλά αμέ-μα κι όταν έφυγε για το Λονδίνο ήταν αισώδοτος.

Ήταν πολλοί που έλεγαν ότι ο Τσιτσάνης ήταν οπισθοδρομικός. Όχι, ο Τσιτσάνης καλωπούριζε, έτρωγε, έκανε καλή παρέα. Ήταν άνθρωπος έξω καρδιά.

Δουλεύαμε μαζί για πρώτη φορά το 1946. Γράφαμε τραγούδια του σε δίσκο. Την άλλη χρονιά με πήρε στου Γύμη του Χοντρού. Μήμον η πρώτη γυναίκα που ανέβηκε μαζί

FIAT UNO.

ΠΗΡΕ ΤΗΝ ΠΡΟΤΙΑ.

Σκοπός μας δεν είναι να μιλήσουμε για άλ-λη μια φορά για τα πλεονεκτήματα του Fiat Uno. Τα πράγματα μιλάνε μόνα τους. Το Fiat Uno είναι το «Αυτοκίνητο της Χρονιάς 1984».

53 αυτοκινητιστικοί συντάκτες, από 16 ευ-ρωπαϊκές χώρες, ξεχώρισαν απ' όλα τα αυτοκίνητα που πρωτοεμφανίστηκαν στην ευρωπαϊκή αγορά το 1983, το Fiat Uno. Τα κριτήρια για την εκλογή ήταν η γραμμή, οι επιδόσεις, η ασφάλεια, η οδική συμπερι-φορά, η κατανάλωση, η λειτουργικότητα, η άνεση, η ευχάριστη οδήγηση.

Uno, το αυτοκίνητο του 1984. Διάκριση πολύ σημαντική για το Uno. Αναγνώριση πολύ μεγάλη για την Fiat.

19/1/1984

ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΟΥΝ

ΣΤΕΡΝΟ ANTIO ΣΤΟ ΒΑΣΙΛΗ ΤΣΙΤΣΑΝΗ ΠΟΥ ΧΘΕΣ ΕΦΥΓΕ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

Δύο μέρες μετά τη γιορτή του ο Βασίλης Τσιτσάνης με συμπτώματα κρουστικού διέκρινε τις εμφανίσεις του από το κέντρο «ΧΑΡΑΜΑ» της Κασσάνης και την προετοιμασμένη εβδομάδα με σύσταση των γιατρών του, έφυγε για το Λονδίνο, διότι παρουσιάσει στους πνεύμονες ανησυχητικά στοιχεία.

Την περασμένη εβδομάδα χειρουργήθηκε και η εξάλειξη της πορείας του ήταν ικανοποιητική.

Όλα όμως τέλειωσαν χτες στις 3.30 μετά από πνευμονικό οίδημα, η καρδιά του μεγάλου «Δάσκαλου» σταμάτησε, δίνοντας τέλος και ένα μεγάλο έργο της λαϊκής μας μουσικής, που αφήνει πίσω του ο Τσιτσάνης.

Τραγούδια που θα μείνουν χωρίς την αυθεντική εκτέλεση του δημιουργού τους, διότι αν ο Τσιτσάνης πέθαινε τα τραγούδια του δεν θα πεθάνουν ποτέ.

Τώρα το μπουζούκι του Δάσκα-

λου που «ανίσταται και νεκρούς» όπως έλεγαν οι πολυάριθμοι φίλοι και θαυμαστές του, βρίσκεται κι αυτό σε μια γωνία του σπιτιού σαν να αδύνα μαζί του, αφού δεν θα ζωντανέψει το χάδι στις χορδές του από τούτα τα χέρια.

Τις τελευταίες ημέρες της ζωής του τον συντρόφευε συνέχεια η κόρη του Βικτωρία, η οποία και θα τον φέρει πίσω στην πατρίδα αύριο στις 3.30 το μεσημέρι και η κηδεία του θα γίνει πιθανότατα το Σάββατο.

Το κέντρο «ΧΑΡΑΜΑ» ως ένδειξη πένθους δεν λειτουργεί χτες και θα παραμείνει κλειστό ένα τριήμερο. Ο επιχειρηματίας του κέντρου βοηθός λειτουργός, λέει:

«Έχω να θυμάμαι 14 χρόνια συνεργασίας με τον Τσιτσάνη στο

«ΧΑΡΑΜΑ». Θα πάρω αρκετός καιρός να πιστέψω πως δεν θα τον ξαναδώ στο πάλο του Βασιλά. Από το κέντρο μου, πάραυτα προσωπικότητας και προσωπικότητας να ακούσουν τον Τσιτσάνη, που ήταν μοναδικός και θα παραμείνει ανεπανάληπτος».

Η είδηση του θανάτου που μαθεύτηκε χτες βράδυ, τη νύχτα, συγκίνησε το παλιό λαό. Αναμνηστικότητα το κενό που αφήνει πίσω του ο Τσιτσάνης είναι μεγάλο. Μέχρι τελευταία δεν σταμάτησε ούτε στιγμή να δημιουργεί.

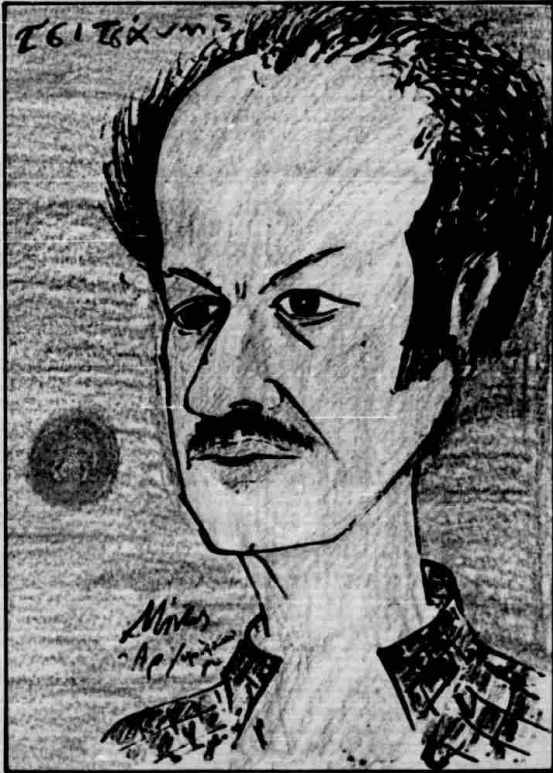
Εκατοντάδες τραγούδια του βρίσκονται ακυκλοφόρητα και είναι γνωστό αν ποτέ θα ακουστούν. Όλοι όσοι τον γνώρισαν σε καλές ή κακές στιγμές του θα έχουν κάτι να θυμηθούν.

Εγώ προσωπικά έχω από τον ίδιο μια κούπα με όλες τις επιτυχίες του, που έκανε μόνος του την εγγραφή, για να τον θυμάμαι, πριν δυο χρόνια περίπου. Πολλοί θα τρέφουν για τον Τσιτσάνη, ο καθένας όπως νιώθει αυτή τη στιγμή, όσο όμως πολύ γνωρίζεις έναν άνθρωπο που έφυγε για πάντα, τόσο σου δύσκολο είναι να γράψεις αυτό που αληθινά νόθευες.

ANTIO ΔΑΣΚΑΛΕ, ANTIO ΤΣΙΤΣΑΝΗ και μακάρι το έργο σου να βρει συνεχιστές, με κίνητρο έργο και μόνο την «ΣΥΝΝΕΦΙΑΣΜΕΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗ» που για πάντα η τελευταία έφυγε να είναι μακριά από την πατρίδα και να τη ζήσεις στο Λονδίνο.

19/1/1984

Ο Μίνως Αργυράκης γράφει για τον άγνωστο Βασίλη Τσιτσάνη

20/1/1984

Βασίλης Τσιτσάνης

4 χρόνια δίπλα του

«ΤΟ ΕΜΑΘΑ και έχασα όλο τον κόσμο. Εσθίει το στήμαν, τέλειωσαν όλα για μένα. Να, είμαι με χάμα. Ελα πίσω την καρδιά μου. Πάει να σπάσει».

Ο Κώστας Τσιτσάνης δεν έκλαιγε χτες το βράδυ. Τα δάκρυα είχαν στερέψει από τα μάτια του. Είχε απομείνει μονάχη ο πόθος του γιου, που έχασε έναν τέτοιο πατέρα.

Βράδων στο σπίτι του Βασίλη Τσιτσάνη. Συγγενείς, φίλοι, συνεργάτες, γεμίζουν τα δωμάτια. Σιωπώλ σφίγγουν τα χέρια της γυναίκας και του γιου, που άφησε πίσω του ο Βάρδος της λαϊκής μουσικής μας.

«Είμαστε σπάνια χρόνια μαζί», μονολογεί η Ζωή Τσιτσάνη. Σηκώνεται από την καρέκλα που κάθεται, σφίγγει τρυφερά από το ελαφρύ στήθος όπως του λαϊκού ανθρώπου την εμπειρία να παίξει.

Κράβεται ο ένα δωμάτιο, συντροφεύει με τις αναμνήσεις της. Σπάνια χρόνια δίπλα στον Τσιτσάνη. Σπάνια χρόνια γεμάτα χαρά, αγωνία, κόπο, πόθος και τέλος επιτυχία, που μοιράστηκε με τον άνθρωπό της.

Κατεβαίνουμε με τον Κώστα στο δωμάτιο του πατέρα του. Ο Τσιτσάνης έχτισε ένα διάδρομο, για να στεγνώσει την οικογένειά του. Αυτός όμως δούλεψε και ζούσε στο υπόγειο. Εκεί ένα μεγάλο δωμάτιο, για κοινωνία, το διπλό κρεβάτι, το ποδόλυτο της γυναικείας του. Στο τραπέζι ξεραμένη μια κάρτα με ζωγραφιστή την Αθήνα του Βασιλείου.

Στο κρεβάτι δύο μουσουλικά κι ένας μπαγλαμάς. Οραίνονταν τα όργανα, απόδειξαν τα χέρια, που τους έδιναν ζωή. Λίγο πιο πέρα κρεμασμένα τα ρούχα του μεγάλου. Το σκούρο κοστούμι, τα ριγιστά γιλέκα. Αδεια πια.

Και στον κομό οι αναμνήσεις μιας καριέρας. Φωτογραφίες, που σηματοδοτούν το πάθος του δάσκαλου από την ελληνική μουσική. Κι ακόμα άλλες οικογενειακές, από στιγμές ευτυχισμένες.

Όλα μέσα τους πια. Σήμερα θα φέρουν τον Τσιτσάνη από το Λονδίνο. Αύριο θα γραφτεί ο επίλογος στο Α' κεφάλαιο.

Θα παίξουν τα τραγούδια του

Μπροσ στον τάφο ο Γιάννης Διδέας (κίθαρε), ο Τάκης Καζάρης (μπασμάς), ο Γιάννης Βενεκής (κίθαρε), ο Γιώργος Κουλαβίτης (ακορντεόν), η Ελένη Γερώνη (τραγούδι), η Βαγγέλη Μαργαρίτη (ακορντεόν), ο Δάμης Πεννέσης (μπασμάς), ο Γ. Καζιάνης (μπασμάς) και ο Γιάννης Μαργαρίτης (μπασμάς) θα πάρουν τα όργανα για μια ακόμα φορά στα χέρια τους και θα παίξουν τα τραγούδια του. Αύριο, άραγε, να έχει συνταξία; Θα του τραγουδήσουν τη «Συννεφιασμένη Κυριακή».

Του Βασίλη του Τσιτσάνη, που έλεγε πριν σόγει για το Λονδίνο «τοίρατος πάω, για τρεις μέρες». Που σκεφτόταν ότι το καλύτερο θα έγραφε καινούριους δίσκους και ότι θα πήγαινε παρτίδα στην Αμερική και την Αγγλία.

Και θα 'ναι το Σάββατο μαύρο... Ο ελληνικός λαός δέχτηκε την είδηση του θανάτου του με πραγματική συντριβή. Από χτες το πρωί το ραδιόφωνο με συνεχή μουσικά αφηγήματα και παιδιά και νέα τραγούδια του, γέμισε την Ελλάδα με μελωδίες πάνω, αγάπης και ελπίδας.

Η οικογένειά του σπάρει την ίδια στιγμή, που έπαιξαν οι μικρές «Παράδεισος» και «Σύννεφο» στο στούντιο που εμενιζόταν τελευταία, ενώ ο πρωτοπατριάρχης κ. Ανδρέας Παπανδρέου έδινε την εντολή: «η κηδεία του Τσιτσάνη θα γίνει δημοσία δαπάνη».

Η σορός του μεγάλου βάρδου της ελληνικής λαϊκής νυχτιάς έρχεται σήμερα στις 4.55 με την πρώτη πτήση της «Αλκυονίδας» από το Λονδίνο, θα τον συνοδεύουν οι άνθρωποι, που στήθηκαν όλα του, όλες αυτές τις περασμένες στιγμές: η κόρη του και ο κροσσώτης βογλινός και σπινός φίλος του Κώστας Χατζηδουλής.

Η κηδεία του ορίστηκε για το Σάββατο στις 2 η ώρα. Και φυσικά στο Α' Νεκροταφείο κι όχι στην πατρίδα του στα Τρίκαλα, όπως ήθελε ο Δήμος Τρίκαλων, που έδειχνε να προβάλλει ο ένας τις συνεχείς ενόχους, τόσο προς την οικογένειά του, όσο και προς την κυβέρνηση για τη μεταφορά και ταφή της σορού του Τσιτσάνη στη γενέτρά του.

Χτες το μεσημέρι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνος Καραμανλής διαβίβασε στην οικογένειά του Τσιτσάνη τη συλλυπητήριά του για το θάνατο του λαοφιλή συνθέτη.

Ο Βασίλης Τσιτσάνης σε μια από τις τελευταίες του εμφανίσεις.

Στο μεταξύ, στο «Χάρισμα», μέχρι και τα γερασμένα κλαίγουν. Το κέντρο έμεινε κλειστό χτες και προχτές και δε θα λειτουργήσει μέχρι το Σάββατο. Μιλώντας μελέτες πέσανε στην επιγραφή του ονόματός του. Από τη Δευτέρα μια θέση στο πάκο, η θέση του, θα μπει ιδέα. Μία θέση, που δεν μπορεί να να γυμναστεί κανείς!

Χιλιάδες συλλυπητήρια τηλεγράφημα στάλνουν

συναχώς στο σπίτι του.

Για το γιο του ο Γιάννης Μπανιάς, γραμματέας του ΚΚΕ (α), δήλωσε:

«Όταν πριν από χρόνια ο Β. Τσιτσάνης έγραψε μερικά από τα σημαντικότερα τραγούδια του, ασφαλώς δεν ήξερε ότι στο θάνατό του θα τον έβλεπε ένας ολόκληρος λαός. Οι λόγοι ήταν πολιτικοί. Ο κυριότερος ίσως: Ότι η λαϊκή μουσική έκφραση τέτοιας κού-

Σπάνια χρόνια δίπλα στον Τσιτσάνη, η γυναίκα του Ζωή, θρήνη το χέρι που σ' ένα σπίτι γεμάτο από συντηγές και φίλους, που ήρθαν να της συμπαρηγορηθούν στον πόνο της.

απαγόρευση και όχι μόνο από την κρατική εξουσία... Μόλις ο ένας τους αγώνες ο Β. Τσιτσάνης συνέθεσε στη μουσική και την προσηύχεται του σπινός, ήταν πρωτογνήτης».

Ο Γιάννης Σιγής έστειλε χτες το ακόλουθο τηλεγράφημα:

«Η ΕΔΗΚ και εγώ προσωπικά συμμετέχουμε στον πόνο σας, που είναι πόθος ολόκληρου του ελληνικού λαού για την απώλεια του μεγάλου βάρδου της λαϊκής μας μουσικής».

Ο πρόεδρος του δεύτερου διαμερίσματος του Δήμου Αθηναίων κ. Γ. Ανεγνωστόπουλος δήλωσε: «Μεγάλο πένθος για την Ελλάδα ο θάνατος του δάσκαλου της λαϊκής μουσικής Βασίλη Τσιτσάνη. Το τραγούδι του ήταν στα χέρια και στις καρδιές του λαού, ένα όπλο πάλης, αλλά και μια σπάνια ελπίδα. Φίλε Βασίλη, σε ευχαριστούμε για τους αγώνες, αλλά περισσότερο για την ελπίδα που μας έδωσες».

Ενας από τους πατριάρχες

Επίσης, η Ένωση Μουσικοσυνθετών Στρατούρων Ελλάδας με συντηρή συμμετείχε στο πένθος για το θάνατο του επισημού προέδρου της, λαϊκού βάρδου Τσιτσάνη.

«Ο Βασίλης Τσιτσάνης — συνεχίζει το τηλεγράφημα — από τους πατριάρχες του λαϊκού μας τραγουδιού με τα τραγούδια του, βρήκε πάντα συμπαραστάτες των απλών ανθρώπων στους αγώνες τους για τις κοινωνικές τους διεκδικήσεις».

Τραγουδώντας τον πόνο, την αγάπη, την αγωνία και την ελπίδα του λαού μας με ένα μοναδικό πάθος, που τον καθιστά τον μεγαλύτερο εκφραστή μέσα, που τον καθιστά τον πιο παλιό των μελών της πολιτικής μας κληρονομιάς.

Η νύχτα του θα ζωντανέει την καρδιά μας και τα τραγούδια του θα είναι πάντα το καταφύγιο μας στις στιγμές της χαράς και της λύπης, του πένθους και της νύχτας, της ήττας και της νίκης».

Τέλος, το Σωματείο Ελλήνων Στρατούρων εκφράζει τη βαθιά οδύνη των μελών του «για το χαμό του δάσκαλου Βασίλη Τσιτσάνη. Το ανίστασμα του μεγάλου λαϊκού βάρδου, που δόξατος για μισό αιώνα στο χώρο του ελληνικού τραγουδιού, είναι αυτό που θα κρατήσει το Βασίλη Τσιτσάνη ζωντανό και παρόντα για τις γενιές που θα 'ρθουν».

Εξάλλου, έγινε γνωστό ότι ο δημογράφος Τριχαλός κ. Αθην. Τριγιάνης είχε επικοινωνήσει με τον Τσιτσάνη λίγες ώρες πριν αναχωρήσει στο Λονδίνο και του μετέφερε την επίσημη των δημοτικών αρχών για τη δημιουργία Μουσείου Λαϊκής Τέχνης στο πατρικό σπίτι του στα Τρίκαλα, όπου θα στεγάζονταν όλα η μουσική δημογραφία του καλλιτέχνη. Την πρόταση είχε κατ' αρχήν δεχτεί ο Τσιτσάνης.

● Απεκοιμήθη στον Βασίλη Τσιτσάνη είναι η ερασιμα εκπομπή της ΕΡΤ-1 «Αφαιρήματα», που θα προβληθεί στις 9.30 το βράδυ. Θα δοθεί σταθμισμένα από συνμηλίες και εκπομπές από το αρχείο της ΕΡΤ-1.

Πένθος και στο «Χάρισμα».

Το ΜΗΛΑ

ΤΡΑΦΥΛΛΗ ΝΙΝΤΑ ΚΟΝΤΡΑΦΟΥ ΡΑΖΙΑ «ΡΗ2ΤΟΙ ΔΙΑΦΗΟΙ

20/1/1984

Γράφει
και σκισάρει

ο ΜΙΝΩΣ
ΑΡΓΥΡΑΚΗΣ

Τσιτσάνης αυτός ο θησαυρός

• ΟΤΑΝ προπολεμικά στην εποχή της ταγκκρατίας, ακούγαμε ρεμπέτικα τραγούδια, βουλούναμε 'αυτά μας.

• Η επικρατούσα τότε σοβαρότητα της αθηναϊκής κοινωνίας δεν μας επέτρεπε να εκφραζόμαστε καμιά στιγμή.

• Υποκρινόμεσταν, 'άλλα λόγια.

• Η μαστίχα του παγκό ήταν ηλικιά, ένα το ρεμπέτικο «από τα δόντια».

• Έκπρεσε να περάσει ο ιδιοκαρτερικός της Κατοχής, να αλλοτύνει οι κοινωνικές προλήψεις, να καθοριζόταν η συμπεριφορά και έτσι μαζί με την απελευθέρωση της χώρας περδεί και η απελευθέρωση της ποίησης μας.

• Το μουζούκι δεν μας άρεσε πια.

• Ο Χατζιδάκις μας έμαθε να μην γινεκάμεστε για τα καθήκοντα που μας προσλάμβαναν το ρεμπέτικο.

• Πρώτος μας αποκάλυψε ένα θησαυρό: τον ΤΣΙΤΣΑΝΗ.

τη γλυκανάλατη σιδηροπλάστια. Θέλει να ζήσει σε μια ηθελμένη δημιουργική μοναξιά για να μπορεί να έρθει με τη φωνή του και τη μουσική του κοντά στις νυχτές όλων των ανθρώπων. Να τους μεταφέρει το μοναδικό μήνυμά που αόριζε τον κόσμο να επιβιώσει. Το μήνυμά της Αγάπης.

• Η γνώμη μου είναι πως ο Τσιτσάνης υπήρξε ένας από τους πιο γνήσιους μουσικούς στην Ελλάδα. Ίσως ο πιο γνήσιος. Όλοι οι άλλοι τον εβούρασαν. Ήταν η πηγή που δίνει υλικό, γάργαρο μουσικό νερό, για να πίνουν και να αναγεννιούνται οι άλλοι. Ο Τσιτσάνης έμεινε αυτός.

που ήταν. Δεν φόρεσε σφαιρά βεντάλια. Ήταν σμυνός, αληθινός και έμεινε κοντά στο λαό. Δεν φόρεσε τη μάσκα. Όπως κι ο μεγάλος αδελφός του: ο Μάνος Χατζιδάκις.

• Μόλις έμαθε το θάνατό του ο νους μου άμασος πήγε στα πρώτα χρόνια της απελευθέρωσης. Όταν ο Τσιτσάνης, όπως μας πήγαινε όλους μαθητές και φίλους, στον Παρθένω, στον Πικιώνη και άλλους μεγάλους για να μας φέρει ο' εποχή με τις άγνωστες για μας ρίζες τότε, έτσι τα βράδια μας πήγαινε να ακουσουμε τον Τσιτσάνη. Ήταν για μας μια αποκαλύψη. Νιώσαμε την ίδια κατάσταση που νιώδαμε όταν ακούει τους βυζαντινούς ύμνους

ή όταν μπαίναμε στο στούντιο του Παρθένω ή ακούγαμε τον Πικιώνη να μιλάει. Η φωνή του Τσιτσάνη αντάραζε τα σπλάχνα μας. Δε σπαράζει η μελωδία του. Ο Τσιτσάνης κι ο Χατζιδάκις με τον τρόπο του ο καθένας, μας έδινε πάντα μυστική εστίαση χωρίς να επιβάλλουν κάτι τέτοιο. Εβράζαν από την καρδιά μας τον κόσμο της κλασσικής της ελαφράς εκπαιθμένης μουσικής της εποχής για να μπορούσαμε να επιβιώσουμε πνευματικά.

• Θυμάμαι την Ομόνοια, στην οδό Ιανός ο' ένα στενό μαγαζάκι όπου βλέπαμε τους εργάτες, τους φοιτητές, το λαό 'έκρινε Τσιτσάνη και να εκστασιάζονται με τη μελωδία, το λόγο και την κίνηση του κορμιού τους.

• Εμείς τότε νιώδαμε ότι κάναμε κάτι «καρπανά»... Ενώ στην ουσία μπαίναμε στην ουσία του ελληνικού τραγουδιού, βλέπαμε μέσα στο ελαστικό εκείνο περιβάλλον, γαμέτο καπνούς, χορό και μελωδία, σφαιρικά να χορεύουν σαν να συστράναν μέσα από τη γη. Άλλοτε στις Τζιτζιρίες, στο κέντρο όπου έπαιζε ο Τσιτσάνης, με τις αντανακλάσεις των χρηματιστηρίων φωτίζον στη θαλάσσια, νιώδαμε η φύση μας, το σώμα μας, κρυπτογονόμας της ρίζας του. Η φύση μας τα δεχόταν τότε. Η κοινωνία δεν το ανεχόταν. Η κοινωνία μας νόμιζε ότι πνίγαμε χασιό...

• Αν γραφτεί ποτέ μια νεοελληνική Τραγωδία που να

αποράζει το μαρτύριο, τον καμμό, την Κατοχή, τον Εμφύλιο και τόσο άλλα βουνα από σταγόνες μέχρι υπερβολή, τους αγώνες του λαού μας ενάντια στους ζένους και ντίστους εχθρούς μας, νομίζω ότι μόνο η φωνή του ΤΣΙΤΣΑΝΗ θα μπορεί να λειτουργήσει σε μια τέτοια παράσταση, εν σφύρα το άρτο έδε την ποιότητα που διατηρείται με τόσον κόπο ο ζωντανός για πάντα, ο Βασίλειος, με την πραγματική σημασία της λέξης, του ελληνικού τραγουδιού: ο ζωντανός ακόμα και τώρα και πάντα ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ...

• Οχι!... Ο Τσιτσάνης δεν πέθανε...

• Όταν τον ακούγαμε για πρώτη φορά αρχίζα να κυκλοφορούμε μέσα μας μια ολόκληρη ένταση. Όχι όμως ζήνη. Η μουσική αυτή έφερε την πολύ παλιά, αλλά προσωρινά, άνηθ. Αιγό και θα δεχόταν.

• Ο Μάνος την ένοιξε και έβριζε από μέσα της κλούσια, αποσπόμενη, γαμέτο από τον κόσμο και τον πόνο του.

• Η μουσική του Τσιτσάνη, η φωνή του ΤΣΙΤΣΑΝΗ, που καταλαμβάνουμε πως ήταν η ίδια, η δική μας, η μουσική μας φωνή.

• Και το σημαντικότερο: Τα χρόνια που πέρασαν από τότε δεν τον αλλοζαν. Δεν τον φαντασάν, ούτε τον έβρασαν. Αντίθετα τον καταπνέσαν ακόμα πιο ζωντανό!

• Και με το θάνατό του η ζωντανά αυτή φωνή... Σαν 'α' σπασε φωτιά σε ολόκληρη την Ελλάδα. Τα λόγια των τραγουδιών του και, τουρουφελίζον, είναι σάρκα, κι ο καπνός αυτής της φωτιάς η μουσική του σε και άλλους, σε ταξιδεύει στον παραδεισο ή κάλαση, στον καυτό σου που παύει και να ύο.

• Θυμάμαι, όταν σε μια βραυνα της «Καταμβροίνης» το 1966 για τον Τσιτσάνη ο ΜΙCHEL SAUNIER, αλλογενής έγραψε: «Τον πρωτακούσα ένα βράδυ του 1957 ο' ένα μεγάλο χαμινό παύρο της Λαοφόρου Σύγχρονης, κάτω απ' το αμά και απάνθρωπο της του «νέον». Τραγουδούσε έτσι:

Αγάπη και στην Κόλαση δε βλάει ούτε 'α' αγαπώ και να μ' αγαπάνε

Με αγαπώ κανέναν

Με αγαπώ τον νεκρό και κοφτερή, αγάπη, αλλά βλάει και γαμέτη, πνίγοντας τα κανένα, Κόλαση, και μ' ένα αιδός αγάπης απελευθέρω.

• Το «δεν αγαπώ κανέναν», νομίζω πως σημαίνει αγαπώ όλο τον κόσμο. Ο τελειωμός του αγάπης είναι αμυντικός. Δεν θέλει

Λιλιπούπολοι

ΠΙΝΕΛΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

Μέσα από το κορμί του λαού μας, μια ηλικιωμένη γυναίκα δίνει το τελευταίο φιλί στο Βασίλη Τσιτσάνη. ΔΕΞΙΑ: Ο πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου ασπάζεται τη χήρα του συνθέτη που έφυγε.

Ο τελευταίος ασπασμός

Του ΧΡ. ΣΙΑΦΚΟΥ

Η Βασίλη Τσιτσάνη έφυγε πια. Δεν θα ανήκει ξανά στο κορμί του λαού μας. Η γυναίκα που μέσα στις καρδιές των ανθρώπων που οδηγείσε τα μάτια μας στο ρεμπέτικο θα μείνει στις αυτογραφίες, στα δίσκους, απ' όπου ακούγεται η φωνή του. Η δόξαλη ιστορία, που έφυγε από τους βαλκόνια για να πατήσει στη σύγχρονη γραμμή, μας άφησε έναν άνθρωπο που είχε την τύχη να τον παίζει στο «Χάραμα» και άλλου παλαιότερα δούλεψε. Η δόξα. Δεν υπήρξε όμως ένας που ν' αγάπησε το τραγούδι και να μην περνούσε το Βασίλη Τσιτσάνη. Η καρδιά του Κυριού ήταν καθημερινή μουσική για να κάποτε μέσα στις καρδιές και στα στενάκια του λαού, σήμερα μέσα στα κεφάλια μας.

Εκεί όπως είσαι ο συνθέτης της χαράς του έρωτα. Η αντιστοιχία ενός βιολιού στη λύρα. Το «Νύχτες μαγικές» μια διάθεση αυτής της χαράς που απλό, πιο απλό, δεν υπάρχουν ούτε ούτε η καρδιά, ούτε τα χέρια. Χάθηκαν όλα μια μαύρη νύχτα. «Πήγαιναν όλα καλά», έλεγαν η Βικτωρία νύφη και ο Κώστας Γεωργίου. Και ξάφνου ήρθες. «Μέτρησε τους καλούς μας για το ούζο» ο Βασίλης έλεγαν τότε: «Η λύρα είναι ο έρωτας». Είχε διάθεση και για την ζωή ο Βασίλης ο άντρας. Κι όμως έφυγε. Η λύρα τα τραγούδια του. Η που αγαπάς ο ελληνικός λαός. Αυτό που έγιναν το κομμάτι του στις δύσκολες στιγμές. Ο Βασίλης Τσιτσάνης ήταν δίπλα μας, τόσο στον πόλεμο, όσο και στο θάνατο και πόνε. Στάθηκε κλάι στους καλούς της Μακρονήσου και του Αιγαίου. Αυτοί ήταν τα παιδιά του και τα έκαναν νύφη. Στάθηκε δίπλα στους καλούς, όταν με το σφυρίγμα της λύρας έμπαιναν στη γη. Τώρα τα δύο κομμάτια που έμειναν μόνο να στο «Χάραμα» του, να το «Χάραμα», όπως στίλιαν οι κοπέλες τα λαιμά.

Όσοι - συνθέτες και τραγουδιστές, ζωγράφοι και ηθοποιοί - μελοποίησαν, τραγούδησαν και έγραψαν τον κόσμο των τραγουδιών του Τσιτσάνη βρέθηκαν στο Α' Νεκροταφείο για το «ύστατο χαιρετί» στον αθάνατο φίλο. Στις αυτογραφίες και από αριστερά προς τα δεξιά: 1η) Ο Γιώργος Μητσάκης, επικεφαλής του κοινού από τον πόνο για το θάνατο. 2η) Ο Μίσης Θεοδωράκης, στην εκκλησία. Βούρκωσαν τα μάτια όταν τραγούδησε η «Συνταγματική Κυρία» 3η) Η Μαρία Αίγινα και η Άννα Χρυσή. Τραγούδησαν τις συνθέσεις του και τον Λατρεμένο. 4η) Ο Γιάννης Τσαρούχης και ο Μάνος Κιργιζάκης βίβλως φουστράκι, καθώς απαρτίζουν το φέρετρό. ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Ένα μικρό δείγμα του λαού που ερπύσσει μια θέση

Ξεσηκωμός για τα «πορνό»

ΣΕ διαδήλωση μεταβλήθηκε η μεταμεσονύκτια προβολή του Σαββατού στον κινηματογράφο «Αλλουνιά». Πέντε χιλιάδες άτομα περίπου κατέκλυσαν την περιοχή έξω από τον κινηματογράφο, από την οδό Φυλής ως την οδό Αριστοτέλους. Η βράδια ήταν αναμνηστική στις ελληνικές ταινίες σε, τελικά όμως, προβλήθηκε η γαλλική ταινία «Γλυκός κρυπτόφω», επειδή οι εισαγωγικές δυνάμεις διατάσαν να δώσουν κόπιας ελληνικών σκληρών παραγωγών, στους οργανωτές της εκδήλωσης. Αυτό έγινε, γιατί η Αστυνομία έκανε κατάχρηση 45 ταινιών πορνό.

κρέβατα. Ο μπαγαμάς του τώρα αναπαύεται μέσα στο φέρετρό. Στην κηδεία του έκλαψε όλη η Ελλάδα. Από το Α' Νεκροταφείο πέρασαν οι επάνομοι και οι ανώνυμοι. Ήταν εκεί ο πρωθυπουργός κ. Ανδρέας Παπανδρέου, εκπρόσωποι όλων των κομμάτων, καλλιτέχνες. Ήταν εκεί οι τραγουδιστές του, τόσο της παλιάς γενιάς, όσο και της καινούριας. Κι ήταν εκεί ο λαός που τον δόξαζε για να τραγουδήσει, αυτή τη φορά όμως πάνω από το φέρετρό.

«Φιλοσοφία των Επιστημών» είναι ο γενικός τίτλος των σεμιναρίων, που οργανώνει ο Εθνικός Οργανισμός Ερευνας (επιστημονικός υπεύθυνος ο καθηγητής Ευκλ. Μπιτούκης). Η πρώτη εισήγηση θα γίνει την Παρασκευή, 27/1, στο Μεγάλο Αμφιθέατρο Φυσικής της Σόλωνος, με θέμα «Γένεση και Ανάπτυξη της Κβαντικής Χρωμοδυναμικής». Εισηγητής ο καθηγητής Νίκος Αντωνίου.

ΜΑΝΤΑΜ Ο

ΒΕΒΑΙΑ, ΕΣΥ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ ΑΜΒΛΩΣΗ, ΘΑ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΜΕ ΤΗΝ ΤΕΛΗ...

Νέο μιούζικαλ

Το «Μάγκες και κοπέλες» σύμφωνα με πληροφορίες μας, θα αναβεί ο Βαγγέλης Λαβράς το καλοκαίρι στο θέατρο «Πάρκο». Ο επιχειρηματίας βρίσκεται ήδη στη Νέα Υόρκη με τη σύζυγό του Σμαρούλα Γιούλη για να ολοκληρώσει τις συζητήσεις του με τον Τζον Σαρπ, που θα αναλάβει τη σκηνοθεσία του μιούζικαλ.

Θυμίζουμε ότι στο «Μάγκες και κοπέλες» πρωταγωνίστησαν στην πρώτη του παρουσίαση ο Φρανκ Σινάτρα, ο Μάρλον Μπράντο, η Τζην Σίμον και η Βίβιαν Μπέικιν.

Δύο από τους τίτλους αυτούς ρόλους θα καλύψουν στο «Πάρκο» η Σμαρούλα Γιούλη και ο Άγγελος Αντωνόπουλος. Ένας ακόμα από τους συντελεστές της παράστασης και ερμηνευτές θα είναι, ο Πάβλος Μάτσος.

ΑΓΓΛΙΚΑ

νέα ταχύρρυθμα τμήματα από 9 Φεβρουαρίου.

- Γκερούς 4-6 σπουδαστών - 4 μήνες μιά τάξη.
- Τμήματα άρχαριων-προχωρημένων.
- Περιορισμένος αριθμός εγγραφών.

ΓΙΑ ΣΕΝΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΣΕΙΣ ΩΣ ΤΩΡΑ ΝΑ ΜΙΛΗΣΕΙΣ ΑΓΓΛΙΚΑ ΣΩΣΤΑ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΑ

ΕΝΩΣΗ ΚΕΝΤΡΑ ΣΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

ΑΓΓΛΙΚΑ - ΓΑΛΛΙΚΑ - ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ - ΙΤΑΛΙΚΑ ΡΩΣΙΚΑ - ΙΣΠΑΝΙΚΑ

ΑΘΗΝΑ: 1) ΣΤΑΣΙΝΟΥ 7, ΣΥΝΤΑΓΜΑ, ΤΗΛ. 3234.763
2) ΤΟΥΤΟΥΛΕΩΝ 9, ΠΛ. ΒΕΛΤΟΥΡΑΣ, ΤΗΛ. 8221.314
3) 8222.071

ΠΕΡΙΣΣΙΑΣ: ΒΑΣ. ΤΕΛΕΡΟΥ & ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΟΥ 153,
ΤΗΛ. 4125.626 & 4125.689

ΔΡΑΦΑ: ΠΑΤΡΟΚΛΕΟΥ 24, ΤΗΛ. 255.518